

## A CLEVELANDI MAGYARSÁG

**A**Z AMERIKAI DEBRECEN: Cleveland, ezekben a napokban, a gyűlölködő háborús pszichózis közepette, magyar szempontból fontos események színhelye lett: megjelenésének 50 éves évfordulóját ünnepli — s vele együtt, különbség nélkül, Amerika egész magyarsága — a „Szabadság“ című napilap. Ohio állam magyarsága nemzeti ügyének tekinti azt a napilapot, mely immáron megszakítás nélküli 50 éve szolgálja az amerikai magyarság fennmaradásának ügyét, tehetséggel, nobiles szempontok szerint, gyűlölködés nélkül. Világnézeti hasadás idején sem lehet, észszerű okok alapján, bármit is kifogásolni vállalt feladatának fontossága és nemzethűsége szempontjából, mi azonban a félszázados forduló alkalmából azt a magyarságot méltatjuk, mely ebben az északkeletamerikai ipari centrumban terjedelemben, tartalomban a budapestiekkel vetélkedő napilapot tudott és akart fenntartani. Ez sem azelőtt, sem azóta egyetlen helyi magyar kolóniának sem sikerült, kezdve onnan, hogy Komis Károly 1851-ben, New-Yorkban megalapította a „Száműzöttek Lapját“-t.

A clevelandi magyar kolónia az amerikai magyar kolóniák közül a fiatalabbak közé tartozik. Kossuth ottjárta idején az alig 18.000 lakósú városnak — tudottan — egyetlen magyar lakósa sem volt. De Kossuth fogadására megalakult I. C. Vaugham elnöklete alatt „Hungarian Society of Cleveland“ s vele együtt M. C. Yunglowe vezetésével a „Ladies Hungarian Society of Cleveland“. E két egyesület Kossuth távozásával nem oszlott fel, hanem még évekig működött a magyar ügy népszerűsítésén, az említettekén kívül Bryton ravnai és Bixvell paynesvillei bírák. Case polgármester, Kaylis az Erie-tó vidékén élő németek vezére és Gillet szenátor tevékeny közreműködésével. Kossuth fogadása, 1852 január 31-én, lenyűgözően szép volt. A német emigránsok egyenruhás fáklyásmenettel vezették be a városba. Másnap, vasárnap lévén, csak hétfőn került sor Kossuth beszédére. Dél előtt 11 órakor az American House erkélyéről mintegy 25.000 ember előtt beszélt Kossuth. A szónoklat

példátlan hatást váltott ki. (A beszéd kéziratos szövege az Országos Levéltárban. Kivonatosa ismertette Jánossy Dénes: „Magyar Emigráció Angliában és Amerikában” című munkájában.) Délután a Melodeon Hallban beszélt a magyar barátok egyesülete közönsége előtt. Gillet szenátor üdvözlő szavaira adott válaszáat sokszor idézte még azután is a „True Demokrat” című clevelandi lap: „Washington egymagában áll! Útolnemért ragyogású csillag az emberiség egén. E csillaghoz fogok feltekinteni inspirációért és okulásért és egyetlen dologban el vagyok szánva őt utánozni. Nem dicsőségben, nem érdemben, hanem becsületességben“. Kossuthot magát is meghatotta ez az északamerikai „erdőváros”, mely park város jellegével elütő volt az északamerikai városok körengétől, szimbólumot is látott benne: „A Mindenható gyakran írta az emberek s nemzetek sorsát a hegyekbe vagy a kanyargó folyókba. Azt hiszik Önök, hogy tavaiknak fenséges lánc, mely az Atlanti-óceánhoz vezet, csak a természet egyszerű játéka? Nem, semmiképpen sem! Ez az Isten hatalmas ujja, mely az óceánra mutat, arra a szükségességre, mely Önöket a vén Európához kapcsolja. Ne felejtsek el kérem az Isten ujját, mielőtt a késelem helyrehozhatatlan károkat okozna!“.

Clevelandnek ez az amerikai városoktól elütő parkváros jellege könnyítette meg az első magyar kivándorlók táborverését. Arról, hogy ki adta számára az igen találó „Amerikai Debrecen” nevet, nincs adat, de annyi bizonyos, hogy az első telepések nem debreceniek voltak és azóta is debreceni ember fordult meg legkevesebb a város falai között. A feljegyzések tanúsága szerint az Abauj-Torna megyebeli Buzitároi érkeztek ide az első kivándorlók, mégpedig 1879-ben Veres Miklós, Kupecz György, Vaskó András és Timkó Mihály. A következő évben Vaskó András már kihozatta a családját és ezzel megindult a kolóniális élet. Előttük Clevelandban letelepedési szándékkal csak két magyar járt. A csécsi Szirmay-birtok Guttmann nevű bérlőjének fia 1877-ben és a még ma is élő mecenzéfi származású Kundtz Tivadar faárugyáros. Guttmann 1880 elején hazaérkezett Csécsre és az ő előadásának hatására Schwab József, Kovács János és Sztrick György — Csécsről valamennyien — családjukkal útra keltek Clevelandbe. Előttük érkezett Bencze János, ugyancsak falubeli, két esztendő múlva Dobovitzky János családjával, Weiser János, Bartkó András családjával, Kertész András családjával, Rick János, Makranczky János, a Somossy-család, mindmegannyian Csécsből. Gönczről jött Taigisszer András, a Molnár, a Takáts- és a Soltész-család. Dunántúlról, a sopronmegyei Szováth községből, Jessy István, Czizmadia József, néhány évvel később öccse, János. Ezek voltak Cleveland első telepesei és az ő anyagi sikerük nyomán megindult a nagy népvándorlás. Az első telepések nyomban, ha másutt nem, Kundtz Tivadar gyárában kaptak munkát, aki patriotizmusból is támogatta honfitársait. Az ő szólása volt, amely szinte a clevelandiek jelmondatává lett: „Bolond vagy, ha nekem dolgozol. Légy a magad gazdája”.

Ezek a kis előzmények nagy lökést adtak különösen a felvidéki kivándorlásnak. Jött a levél, ment a levél és az első betelepülők rózsás színekkel festették új hazájuk gazdasági, politikai és természeti viszonyait. Még az 1861—70-es évekről származó amerikai hivatalos bevándorlási statisztika csak 488 magyar honos bevándorlóról tud, 1879-ben 1518-ról, 1880-ban már 6668-at számol és innen ugrásszerűen emelkedik évről-évre, úgyhogy 1892-ben már 32.683 magyar honos bevándorlót regisztrál az immigrációs lajstrom. Ez évig, ugyané statisztika szerint, a megelőző 25 évben 269.659 magyar honos lépett be amerikai kikötőbe. Thirring feldolgozásai szerint ez a nagyarányú kivándorlás főleg Szepes, Sáros, Abauj-Toma, Zemplén, Liptó, Árva, Trencsén, Ung és Bereg megyéket érdekelte. Egy saint-louisi 1940. évi kiadvány (Káldor: „Magyar-Amerika írásban és képen”) adatai alapján megvizsgáltam az „Amerikai Debrecen” magyar népességi viszonyait és úgy találtam, hogy még ma is — összetételében — erősen nyomát viseli a magyar Felvidékről való

származásának. Egyre-másra vett biográfiai adatok alapján megállapítható volt, hogy 157 mai clevelandi magyar közül csak ix származott az Alföldről, 12 a Dunántúlról, 49 a Felvidékről, 5 Délvidékről, 13 Erdélyből és 67 túlnyomóan Clevelandben felvidéki szülőktől született második generációs magyar. Megállapítható volt ezekből, hogy a második generációs magyarság még az első bevándorlók számát sem érte el és az itthoni magyarság-síratók minden feltevése önmagában megdőlt. Felekezeti megoszlás szerint így alakul a clevelandi magyar társadalom képe: római katolikus — a 157-es átlagból — 99, református 40, görögkeleti 7, evangélikus 6, izraelita 3. Ez a kis statisztika inkább bizonyít az „Amerikai Debrecen“ elnevezés mellett: katolikus numerikus többség és protestáns szellemi központ. A clevelandi magyar társadalom 60 éve alatt történt mozgalmi erősen magukon viselik a kálvinista szellemi mozgalom jegyeit. Bevándorlaskor, illetve munkába állaskor 48 volt tanulatlan munkás, 35 tanult munkás, 4 önálló vállalkozó és 70 szellemi foglalkozású. E számokból a második generáció 67 tagja közül egy sem ment tanulatlan munkásnak az életben, hanem 18 képzett iparosként, 3 önálló vállalkozóként és 46 már szellemi pályára. Különösen jellemző a magyar kivándorlók felfogására, vitalitására és szellemi képességére ezek a számok. A 157 bevándorló közül 153 közvetlenül az északkeleti-amerikai államokba (Maine, Massachusetts, New-York, Pennsylvania, Ohio) érkezett, egy az északnyugati, kettő középkéleti, egy a középanyugati államokba és onnan Clevelandbe. A clevelandi 157 magyar közül, a munkavállalás első öt évében, 48 tanulatlan munkás száma 37-re olvadt le, 35 tanult munkásból lett 40, a 4 önálló vállalkozóból lett 15 és a 70 iskolát végzettből csak 65 szellemi foglalkozású alkalmazott. Nehogy ez a szám megtevészen valakit, jelzem, hogy az önálló foglalkozásúak közé soroltam a gyakorló ügyvédet, orvost, valamint a törvényhatósági, községi választással betöltött magasabb közhivatali tisztségeket is. A bevándorlás második öt évében a tanulatlan munkások száma 22-re csökkent, a tanultaké 35-ről 40-re emelkedett, a 4 önálló vállalkozóból lett 53, a 70 szellemi foglalkozással induló alkalmazott közül 40 maradt meg. Ez a folyamat tovább folytatódott a harmadik öt (10—15) évben: 48 tanulatlan munkás száma 9-re olvadt le, a tanultaké 35-ről 22-re csökkent, a négy önálló vállalkozóból lett 89 és a 70 szellemi foglalkozású alkalmazottból 37. Ez az irányzat a további években is folytatódott, úgyhogy igazolást kapnak Kundtz Tivadar emlékezetes szavai. Megfigyelhető volt, hogy a tanult munkásként kiérkező, valamint a második generációból származók maradtak meg inkább alkalmazottként és közvetlenül a paraszti sorból származó tanulatlan munkások mutatták az összes kivándorolt elemek között a legnagyobb vitalitást. A szaporodást illetően ez az életrealitás úgy fest, hogy 58 családban megállapítható szaporulat egyenként, átlagosan 3 gyermek volt, ami annál figyelemreméltóbb, mert a kiérkezők a 21—45 életévig, mint Thirring statisztikája mutatja, egyforma arányban voltak képviselve. Megfigyelhető volt egy másik fajta belső vándorlás is az amerikai magyarok között, ez azonban még becsléssel sem mérhető le. Ez a vándorlás tömegmozgalomként Kanadából indult el a louisianai Árpádhonba, (Hammond) és áterjedt Pittsburg és Cleveland magyar lakosaira és abban áll, hogy az ipari és bányamunkások 56—58 éves korukban a meleg Floridába, Louisianába vonulnak és ott saját farmjukon eper- és gyümölcsstermelők lesznek. Ennek a belső vándorlásnak analógiája másutt is tapasztalható. Így megfigyelhető, hogy Buenos-Ayres magyar ipari munkásai a Rio de la Plata deltavidékének szigetein narancs- és citromchachrákat állítanak be.

A clevelandi magyarság száma a 80—90-es évek alatt egyre szaporodott. Sárosból, Szepesből jöttek igen sokan, a 90-es évek elején bodrogköziek. Bodrogközből majd 7000-en vándoroltak ezekben az évekből Ohióba. Páczin, Bély, Kistárkány, Nagytárkány, Perbenyik, Bodrogszerdahely, Boly, Riese, Nagygéres, Bereczki, Lelesz, Rád, Luka, Csap, Salamon, Kenézlő, Viss, Véke, Pálfölde, Szentmária, Szinér, Zetér, Vajdácska, Nagyrozvágy, Karcsa, Bodrogvéss, Karád, Kisujlak lakosságának igen jelentős hányada. A kivándorlási okok között szerepelnek, mint egy kiváló statisztikai tanulmányában Legenyei Bodnár Péter kimutatta: a rossz keresetviszonyok, keresethiány, (télén semmi), közterhek nagysága, túlsága, magán-

adósságok, csekély munkabér, mellékszolgáltatmányok, közlegelők hiánya, csekélysege, vagy drága bérlete, a dohánytermelési engedély elvonása a kisbirtokosoktól, a gabonaneműek kis ára, rossz termés, sertésvész és igen nagy százalékban a telekkönyvi osztatlan birtokállapotok, a közös porta és így tovább. Aki Clevelandbe jött, munkát kapott vagy a Kundtz-gyárban, vagy a National Malleable Casting Co. telepén. De a bevándorlók érkezésével egyidőben alakultak az új gyártelepek is: Eberhardt Manufacturing, a vasöntödék; Ohio Foundrye, Standard Foundrye, Van Dorn Ironworks és a Mechanikai Rubber Works. Egy ruhagyár is alakult Clevelandben egy régi kassai bevándorló kezdeményezéséből és itt az érkező női munkakerők is százával kaphattak munkaalkalmat.

A clevelandi bevándorlók kezdetben csak munkájuknak éltek. Társasági életük mindössze az volt, ami tömegszállásaikon, a burdosházakban kifejlődött. Első nagy önmagukra találásuk 1902-ben következett be, mikor Pálmay Ilka akkor világhírű magyar primadonna Clevelandben vendégszerepeit. Felléptének óriási sikerén felbuzdulva egyes lelkes magyarok elhatározták műkedvelő előadások rendszeres tartását és e célból a város East-Side nevű negyedében lakók megalapították a Jókai Kört és a West-Side-iek az Önképzőkört. Mindkét egyesület az idén ünnepli fennállásának 40-ik évfordulóját. A két egyesület életének fő mozzanatai maradtak a március 15-iki és augusztus 20-iki ünnepség rendezése évről-évre. 1908-ban alakult az Atléta-Club, mely azóta az atlétika több ágában országos eredményt ért el versenyzői révén. A magyar dalkultusz ápolására ezidőtájt két egyesület is alakult, a „Munkás Dalárda“ és az „Általános Munkás Dalkör“. Mindkét dalegyesület 1936 óta közös fedél alatt, de függetlenségét megőrizve, működik. A trianoni összeomlás után megalakult a „Pro Hungaria Magyar Nők Világszövetsége“-nek clevelandi csoportja, mely azóta is tevékenyen működik. 12 évvel ezelőtt keletkezett a „Hungarian Civic Club“, abból a célból, hogy a magyar leányok között a barátság szellemét ápolja és az amerikai és a magyar művészeti ideálok és eredmények értékét megismertesse az amerikai magyar nőkkel. Ezt főleg a második generációs leányok végzik. Igen jelentős karitatív munkát végez a „Jótékony-célú Női Nagybizottság“, a Magyar Presbyteriánus Egyház iskolatermében. Működik egy szerv, a „Student Beverit Society“, amely azt a nemes célt tűzte maga elé, hogy a tehetséges magyar művésznővendékeket támogatja. Van „Magyar Női Segélyegylet“ is, különösen az Árvaházak támogatására. Igen nívós és intenzív társadalmi élet folyik a „Magyar Club“-ban. A clevelandi magyarság egyik legrégebb intézménye volt a „Clevelandi Első Szent László Király Magyar Római Katolikus Férfi és Női Betegsegélyző Egylet“, de ebből a régi intézményükből, az utóbbi években 28—30 kivételével kivonultak a magyarok, a tótok nemzeti türelmetlensége következtében. Mintegy 80.000 dollárt érő otthonában fejt ki áldásos működést a „Clevelandi Magyar Ifjúsági Egylet“. Eredményesen tevékenykedik 1894 óta a „Szent István Király Római Katolikus Magyar Ifjúsági Betegsegélyző Egylet“. Egyre fokozottabban vesz részt a clevelandi magyar életben a „Szent István Műkedvelő és Dalkör“. A görög katolikus magyaroknak három egyesületük is van: a „Szent János Betegsegélyző és Lovagegylet“, külön egyletszámba menő „Műkedvelő Köré“-vel és a „Szent János Műkedvelő Kör“. Clevelandben nincs egy magyar sem talán, aki valamiféle ilyen egyesületnek ne lenne tagja. Fontos tevékenységet fejt ki, mint más kolóniákban is, a „Református Egylet“, a Verhovay Segélyegylet“ és a bridgeporti „Rákóczi Egylet“ (mindhárom az USA-ban I. kategóriába sorozott biztosító intézet, egyenként többmillió dolláros vagyonnal) a maga tagszerző és versenyző piknikjeivel és egyéb társadalmi eseményeivel.

Az amerikai Debrecenben 11 magyar templomban hirdetik magyar nyelven Isten igéjét. Vájjon a mi Debrecenünkben közérő emelt-e 40 év alatt ennyi magyar intézményt? A legrégebb clevelandi magyar egyházközség a „Szent Erzsébet Egyházközség“. 1902-ben épült fel első temploma, később, Szepessy Gyula plébánossága alatt létesült a mai szép Istenháza. Ez az egyházközség jövőre tartja fennállásának félévszázados jubileumát. Később alakult a „Szent Margit Hitközség“, élén Köller Imre prelátnak plébánossal és két káplánnal. Már 1927-ben oly szépen haladtak előre, hogy nemcsak hatalmas templomot, hanem 8 osztályos elemi iskolát is építhettek maguknak. Cleveland nyugati részében a West-Side-on lakó magyarok megalakították a „Szent Imre Hitközségiét, ide tartozik a „Magyarok Nagyszonya Római Katolikus Női Egyesület“, és a „Szent Imre Egyet“, melyek a templomi szolgálaton kívüli társadalmi szervezést és az Actio Catholica helyi feladatait látják el. A görög katolikusoknak két önálló egyházközségük van: a „Szent János Görög katolikus Hitközség“ és a „West-Sidei Szent Mihály Magyar Görög katolikus Egyház“. A reformátusok hitéletét három eklézsia igazgatja: az 1890-ben alakult „Clevelandi Első Magyar Református Egyház“ és a „Clevelandi Első Magyar Presbyteriánus Egyház“. Az első a legnagyobb. Még 1925-ben 28.000 dollárért telket vásároltak s ott felépítették impozáns templomuk mellé a Bethlen Hált, mely az amerikai magyar kálvinisták egyik fellegetvára. A luteránus magyarok két jól szervezett egyházközségben szervezkedtek a „Clevelandi Első Magyar Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház“-ban és a „West-Sidei Ágostai Evangélikus Egyház“-ban.

A kereskedőknek és iparosoknak három klubjuk, testületük is van: a „Kereskedők és Iparosok Köre“, mely saját székházában kényelmes klubot tart fenn tagjai számára és az ebből kivált „Hungarian Better Business Association“, mely a magyar kereskedők és iparosok célszerű érdekképviselői szerve, valamint a „Buckeye Road Businessman's Association“, emennek ellenzéke, de az előbbivel bármikor kész összefogásra, ha testületi, anyagi, vagy morális érdekről van szó. Mindhárom magyar kereskedelmi egyesülés résztvesz a clevelandi magyarság társadalmi eseményeiben.

A clevelandi magyar társadalomnak van még egy olyan szerve, mely más tengerentúli magyar kolóniákban — a new-yorkit kivéve — nem lehet fel. Ez a szervezet az: „öreg Amerikás Magyarok Családjá“. Néhai Kende Géza, a híres amerikai magyar újságíró vetette fel ezt az ötletet. Csak olyan tagja lehet a Családnak, aki legalább 25 éve él kint Amerikában és nem szakadt el a magyar élettől. A magyar pionírok kultuszát ápolja, az első telepesekét, akik véres verejétkkel segítették beépíteni Amerika nagyságát és hatalmát. Ennek tagjai képviselik az amerikai magyar „Mayflower-t és ennek tagjai az amerikai magyar társadalom arisztokratái. Feje és lelke az 1891-ben Johnstownban kivándorolt, krasznahorkai születésű Pál Imre és a Felsőbalogról való Ibos Antal, aki Pállal egyidőben érkezett Amerika földjére.

Lapjaik közül legjelentősebb a „Consolidated Press and Printing Co.“ kiadásában megjelenő „Szabadság“ napilap, mely most ünnepli fennállásának félévszázados fordulóját. Ezt az amerikai magyarság életében nagyon fontos napilapot 50 évvel ezelőtt Kohányi Tihamér alapította. 1913-ban bekövetkezett halála után özvegye vezette a lapvállalatot egyideig, majd második férjének, néhai Csema Endrének adta át, aki hatalmas intézménnyé fejlesztette ki. Cserna egyéni és politikai jelentőségét az amerikai kormány is méltányolta, mikor tiszteletbeli ezredessé nevezték ki. A Consolidated Press and Printing Co. Ohionak talán legjelentősebb nyomdavállalata. Beletartozik a clevelandi németek hatalmas napilapja, valamint a pittsburgi németek 105 éve megjelenő napi orgánuma. Közvetlenül e háború kitörése előtt úgy volt, hogy a Csema halála után amerikai kezekbe csúszott részvény-

többséget az Amerikai Magyar Református Egyesület vezetésével magyar kezek veszik át, de a terv végrehajtásáról még nincs híradásunk. Igen népszerű clevelandi hetilap a detroiti nyomdában megjelenő „Amerikai Magyarok Vasárnapija, mely most Rickert Ernő loraini és Köller Ede clevelandi plébános szerkesztésével jelenik meg. Szociálista hetilap a Tarczai Lajos szerkesztésével megjelenő „Az Újság“, jól szerkesztett társadalmi lap a „Clevelandi Magyar Újság“ és kedvelt hitbuzgalmi folyóirat a Pittsburgban született, de ide átköltözött „Jó Pásztor“ című katolikus hetilap, Tárkányi Béla irányításában. A szélsőbaloldali irányzatnak is van szócsove az „Új Előre“ című hetilapban.

A clevelandi magyarság szervezeten vesz részt a helyi és országos politikában. A községi választók között számban második, de szervezettség tekintetében első helyen állnak, míg a várost övező törvényhatóságokban Cuyahoga-megyében numerikusan is első. A város közigazgatásában igen tekintélyes számban vesznek részt és ma is Cleveland rendőrfőkapitánya, két főtitisztje, a város tanácsnokai és intézkedési joggal felruházott főbb tisztviselői, jogügyi igazgatója, temetőgondnoka, stb. a magyarok soraiból került ki. Ugyanígy van a Cuyahoga-megye igazgatásában is.

A clevelandi magyarság életének legnagyobb eseménye volt Kossuth Lajos szobrának leleplezése, születésének századik évfordulóján, 1902 szeptemberében. Ez a szobor a debreceni Kossuth szobor mása. Erre az alkalomra a clevelandi magyar egyesületek közös végrehajtóbizottságot alakítottak, mely azóta is „Egyesült Magyar Egyletek“ néven végzi értékes munkásságát. Ez az intézmény tette lehetővé, hogy azóta Clevelandben, épp oly szép parkban, mint a Kossuth-szobor, már Liszt Ferenc ércalakja is hirdetheti a magyar kultúra dicsőségét, valamint, hogy a clevelandi városi főkönyvtár halijában Petőfi márványszobra ékeskedhetik.

Nagy vonásokban így forrt az élet az amerikai Debrecenben. Ezt az életet persze látni és tanulmányozni kell. Érezni azt a magyarságot, mely áldozatos, szép és hősi, nem kap senkitől semmit, nem tartja a markát és nem jár a cifraság gúnyájában. Ez az alkotó, hivalkodás nélküli igazi magyarság a tengerentúli magyarság érzelmvilága. Ez a magyarság Amerika egyetemereire — tisztán tudományos érdemek alapján — majd 100 professzort adott, akinek ma munkásságát alig tartják számon.

Az amerikai magyarság az itthoni siratókkal szemben más felfogást vall. Azt, amit már idézett st. louis-i kiadványban a régi magyar újságíró, Káldor Kálmán így formulázott meg:

— A dolgok mélyét kutató elme rég látja, rég tudja, hogy a második és harmadik generáció elamerikaisodása nemzetiségi szempontból semmi veszedelmet nem jelent, mert a változás csak nyelvbéli, de semmi köze nincs a lelkiekhez. Minnesota-államot annak idején skandináv elemek telepítették be és azoknak negyedik és ötödik nemzedékbeli utódaik tartják kezükön ma is. Ezek a kései utódok a skandináv nyelvet nem igen ismerik, nem használják, tisztán angolul beszélnek, s szívükben és lelkükben ma is svédek, vagy norvégek, akik vérükhöz, származásukhoz hűen ragaszkodnak. A valóság az, hogy a lakosság szaporodtával a beolvadt és az amerikai nemzetet alkotó fajok gyermekei, mint a németek, vagy skandinávok, tehát a legrégebb bevándorló vérből eredő utódaik felébredtek a faji összetartozandóság nagy jelentőségére és ez szorosabb kötelékbe fűzte őket, mint az egyszerű nyelvi közösség tehette volna. Minnesota államnak csak skandináv vérből való kormányzói, szenátorai, képviselői és választott tisztviselői vannak. Az állam lakossága féltékeny figyelemmel öröködi felette, hogy skandináv fajtát meg ne tagadja és a sikerhez vezető kapukat csak a tulajdon vérből származónak előtt nyissa ki szavazata útján. Ugyanez a sors vár

a mi utódainkra is. Az amerikai magyarság leszármazottai sem fognak 50 év múlva magyarul beszélni, már ma is idegen akcentussal ejti ki a magyar szót legtöbbször, de már ébrednek bennük a faji összetartozandóság érzése és végül odakerül, dióvá a skandináv fajok jutottak. El fog jönni az idő, amikor a kései nemzedék büszke lesz arra, hogy ereiben magyar vér van, és elmondhatja: „az én apám is azok között volt, akik nagyra nevelték ezt az országot“. A magyar verejték, amely munkaközben hullott homlokunkról, megtermékenyíti javunkra az amerikai földet és maradandó emléket állít nevünknek.

**ÁCS TIVADAR**